

Warszawa, dnia 12 grudnia 2008 r.

RPO-602555-VII-706/08/ZK/KMP

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPEŁ.	2008 -12- 15
ZAL.	NR. 1183427

I n f o r m a c j a

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w Opolu.

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniach 26-27 listopada 2008 r. do Aresztu Śledczego w Opolu, przy ul. Sądowej 4 (zwanego dalej Aresztem) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich: Zbigniew Kuźma – główny specjalista; Marcin Mazur – starszy radca; Marcin Kusy – radca; Grzegorz Dorosławski – radca, (prawnicy) i Justyna Józwiak – radca, (politolog).

Działając jako Krajowy Mechanizm Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny pod względem ochrony osadzonych przed torturami oraz okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Aresztu i jego podstawowych problemach, udzielonych przez dyrektora jednostki, ppłk. Andrzeja Skorupkę;
- obejrzeni teren jednostki oraz pomieszczenia we wszystkich oddziałach mieszkalnych Aresztu (I, II, III, IV), w tym wybrane losowo cele mieszkalne,

ośrodek diagnostyczny, celę zabezpieczającą, celę do wykonywania kary dyscyplinarnej osadzenia w celi izolacyjnej, cele dla skazanych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu, łaźnie, świetlice, bibliotekę, kaplicę, kuchnię, sale widzeń, pola spacerowe, pomieszczenia Zakładu Opieki Zdrowotnej, a także pomieszczenia produkcyjne Przedsiębiorstwa Przemysłu Obuwniczego (PPO);

- przeprowadzili w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy ze skazanymi i tymczasowo aresztowanymi oraz z funkcjonariuszami i pracownikami Aresztu;
- przeprowadzili na podstawie kwestionariusza, rozmowy w cztery osoby z 28 osadzonymi (8 kobietami i 20 mężczyznami), w tym z osobą ukaraną umieszczeniem w celi izolacyjnej (1), osobami powyżej 60 roku życia (2), osobą niepełnosprawną (1), cudzoziemcem (1), osobami pochodzenia romskiego (2); przyjęli od tych osadzonych dwie skargi.

Dokonane w ten sposób ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali dyrektorowi Aresztu i pracownikom obecnym na podsumowaniu, oraz wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: Porządek wewnętrzny Aresztu Śledczego w Opolu - pod kątem jego zgodności z obowiązującymi normami prawa, „Analizę stanu ładu, dyscypliny i nastrojów panujących w Areszcie Śledczym w Opolu za 2006 r.”, „Analizę stanu ładu, dyscypliny i nastrojów panujących w Areszcie Śledczym w Opolu za 2007 r.”, „Sprawozdanie z wizytacji Aresztu Śledczego w Opolu przeprowadzonej w dniach 3 - 4 grudnia 2007 r. przez Sędziego Penitencjarnego Kazimierza Bartmańskiego”, protokoły z kontroli sanitarnych przeprowadzonych w 2008 r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opolu oraz protokół kontroli sanitarnej przeprowadzonej w 2008 r. przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Opolu, Sprawozdanie o załatwianiu wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w 2007 oraz w okresie 1.01.2008 r. - 26.11.2008 r., cenniki artykułów dostępnych w kantynie z miesiąca września i października br.

2. Charakterystyka jednostki.

Areszt Śledczy w Opolu przeznaczony jest dla tymczasowo aresztowanych mężczyzn i kobiet oraz dysponuje oddziałami zakładu karnego dla skazanych mężczyzn recydywistów penitencjarnych typu zamkniętego i dla skazanych kobiet zakwalifikowanych do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładach dla młodocianych typu zamkniętego, półotwartego i otwartego, dorosłych pierwszy raz odbywających karę typu zamkniętego, półotwartego i otwartego, recydywistów penitencjarnych typu zamkniętego, półotwartego i otwartego. W Areszcie funkcjonuje także ośrodek diagnostyczny obsługujący głównie jednostki penitencjarne okręgu opolskiego, w którym przeprowadzone są badania psychologiczne i psychiatryczne osób pozbawionych wolności.

Pojemność jednostki wynosi 349 miejsc, z czego 62 miejsca zajmuje oddział kobiecy, 34 ośrodek diagnostyczny. Według stanu na dzień 26 listopada 2008 r. w jednostce faktycznie przebywało 371 osadzonych (stan rzeczywisty), w tym 71 kobiet i 300 mężczyzn (41 osób tymczasowo aresztowanych, 331 skazanych).

Osadzeni zakwaterowani są w budynku czterokondygnacyjnym.

Oddział I przeznaczony jest dla kobiet. Jak już na wstępie wspomniano: w oddziale przebywają kobiety tymczasowo aresztowane i skazane, zakwalifikowane do odbywania kary w zakładzie typu zamkniętego, półotwartego i otwartego – oddział kobiecy zlokalizowany jest w skrzydle D, na dwóch kondygnacjach.

W oddziałach II, III i IV osadzeni są mężczyźni tymczasowo aresztowani i skazani zakwalifikowani do odbywania kary w zakładzie typu zamkniętego – oddział II zlokalizowany jest w zagłębionej kondygnacji przyziemnej, oddział III znajduje się na pierwszym i drugim piętrze budynku penitencjarnego natomiast oddział IV wraz z Ośrodkiem diagnostycznym umieszczony jest na czwartym piętrze.

W oddziale kobiecym wskaźnik przeludnienia wynosi 120%, natomiast całego zakładu 108%.

W czasie wizytacji cel i przeglądu kart tożsamości osadzonych nie stwierdzono osadzenia tymczasowo aresztowanych i skazanych z różnych grup klasyfikacyjnych we wspólnej celi mieszkalnej. Przeważająca większość

skazanych odbywała karę w systemie zwykłym - 194 osób, 124 osób w systemie programowego oddziaływania, a 10 było zakwalifikowanych do odbywania kary w systemie terapeutycznym.

3. Ogląd jednostki.

Areszt Śledczy w Opolu powstał w latach 1879-1881, jako część zespołu budynków Królewskiego Pruskiego Sądu Ziemskiego i Okręgowego. Budynek penitencjarny oddano do użytku w 1881 r., budynek administracyjny na początku XX wieku, a pozostałe budynki oddawane były do użytku w 60-tych latach XX w. Obecnie we wszystkich oddziałach przeważają cele 2 i 5 – osobowe (odpowiednio 43 i 30), dziesięć cel ma większą pojemność – 6 osobowe, pozostałe to cele – 7 osobowe (pięć).

Zamiarem kierownictwa jednostki jest wymiana wewnętrznych instalacji wodno-kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania, remont łaźni głównej, remont cel mieszkalnych w tym stolarki okiennej. Pilnego remontu wymaga pokrycie połaci dachowej. Dotychczas zmodernizowano kotłownię, z węglowej na gazową.

Przeprowadzony ogląd całego terenu Zakładu i pomieszczeń w pawilonach mieszkalnych, w tym wizytacja cel oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły m.in. stwierdzić, że:

- a.** wszystkie cele w Areszcie są skanalizowane, doprowadzona jest ciepła i zimna woda. Kąćki sanitarne są zabudowane. Stan cel i sprzętu kwaterunkowego jest dobry. W celach jest czysto. Zapewniona jest w nich: odpowiednia temperatura, możliwość wietrzenia, dopływ światła dziennego oraz odpowiednie oświetlenie sztuczne. Zastrzeżenia budzi stan cel w oddziale III, IV, cele te wymagają odmalowania i odświeżenia. Zainstalowane gniazda elektryczne umożliwiają skazanym korzystanie w celach z odbiorników telewizyjnych oraz grzałek i czajników. Istnieje także wewnętrzna sieć telewizyjna - Azart;
- b.** kąpiel osadzonych z poszczególnych oddziałów odbywa się w 5 łazienkach oddziałowych i łaźni ogólnej. Stan łaźni ogólnej jest bardzo zły. Występuje pilna potrzeba przeprowadzenia prac remontowych. Natomiast w dobrym stanie są łazienki w oddziałach. Wyłożono je jasną glazurą i terakotą, zaś stanowiska

prysznicowe wydzielono przegrodami. W przedsionkach łaźni znajdują się wieszaki na ubrania, w pomieszczeniach prawidłowo działa wentylacja, nie stwierdzono zawilgoceń;

- c. w chwili obecnej opiekę lekarską zapewnia więźniom dobrze wyposażony Zakład Opieki Zdrowotnej (ZOZ) zatrudniający lekarzy różnych specjalności. W skład ZOZ wchodzi 9 pomieszczeń w tym: ambulatorium, rtg, apteka okręgowa. Ich stan należy ocenić jako dobry. Każdy osadzony, który zgłasza się do lekarza przyjmowany jest następnego dnia. W przypadkach nagłych przyjęcia lekarskie odbywają się poza przyjętym harmonogramem. Opieka pielęgniarska zapewniona jest codziennie (także w soboty i niedziele). Nie ma problemów z zaopatrzeniem w leki. W Areszcie oprócz kierownika - lekarza internisty i trzech pielęgniarek przyjmują także: lekarz chorób wewnętrznych, chirurg, otolaryngolog, ginekolog, neurolog, okulista, dermatolog, chirurg – ortopeda oraz psychiatra (Ośrodek diagnostyczny). ZOZ Aresztu Śledczego w Opolu wykonuje badania specjalistyczne wszystkich osadzonych skierowanych z terenu całego okręgu. W gabinecie przyjęć lekarskich w widocznym miejscu wywieszona była Karta Praw Pacjenta. Zawierała ona wyciąg z aktualnych przepisów, dotyczących opieki zdrowotnej;
- d. Ośrodek diagnostyczny prowadzi badania psychologiczne i psychiatryczne osób pozbawionych wolności. Zatrudnia dwóch psychologów, pedagoga specjalnego i psychiatrę (zatrudniony na $\frac{1}{4}$ etatu), obsługuje też ambulatorium. W dniu wizytacji w Ośrodku diagnostycznym przebywali mężczyźni, natomiast kobieta przeznaczona do badania przebywała w oddziale dla kobiet i miała być doprowadzona na badania do Ośrodka;
- e. opiekę duszpasterską w Areszcie sprawuje 4 kapłanów, w tym jeden zatrudniony jest na $\frac{1}{2}$ etatu cywilnego (pełni on funkcję kapelana). Dodatkowo wspierają ich dwie osoby świeckie, które m. in. prowadzą zajęcia z osadzonymi związane z nauczaniem katechezy, przygotowaniem do sakramentów świętych. Na terenie Aresztu posługi religijne świadczy również ksiądz Prawosławnego Kościoła Autokefalicznego oraz przedstawiciele związku wyznaniowego Świadców Jehowy. Msze Święte odprawiane są w kaplicy więziennej. W każdym tygodniu odprawiane

są trzy odrębne nabożeństwa, dla: kobiet, mężczyzn tymczasowo aresztowanych oraz mężczyzn skazanych;

f. jednostka dysponuje czterema polami spacerowymi dla kobiet i mężczyzn. Pola spacerowe są przykryte i wygradzone siatką metalową. Na dwóch polach spacerowych zamontowano kosze do gry w koszykówkę. Zamiarem jednostki jest wybudowanie niepełnowymiarowego boiska do gry w piłkę, które będzie mogło służyć również jako pole spacerowe;

g. do realizacji widzeń w bezpośrednim kontakcie z osobami odwiedzającymi, nadzorowanych przez funkcjonariusza, służą dwie sale widzeń. Pierwsza jest wyposażona w trzy stoliki oraz siedem stanowisk do przeprowadzania widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą. Druga wyposażona jest w kilkanaście stolików. W przypadku dużej liczby osób odwiedzających dostawia się dodatkowe stoły i krzesła.

Skazanym udzielane są również widzenia bezdozоровe, w oddzielnym pomieszczeniu. W tym celu wykorzystuje się sale przesłuchań. Przeznaczone są do tego celu dwa niewielkie pokoje.

Zgodnie z regulaminem wewnętrznym jednostki osadzeni mogą zabrać po widzeniu do celi zakupy zrobione przez rodzinę w bufecie, nie przekraczające jednostki pakunkowej jaką stanowi jedna reklamówka. Zakupione artykuły wraz z paragonem są pakowane przez pracowników bufetu w obecności zakupującego, zabezpieczane oraz oznaczane w celu identyfikacji właściciela;

h. osadzeni są zatrudnieni przy pracach pomocniczo-porządkowych (55), charytatywnych (5), publicznych (5) i w PPO PP Strzelce Opolskie (21) - na terenie i poza jednostką. W przypadku pracy odpłatnej przy pełnej miesięcznej normie wypracowanych godzin osadzeni otrzymują połowę minimalnego miesięcznego wynagrodzenia tj. 563 zł. Natomiast dla wyróżniających się skazanych pracujących przeznaczają się kwotę 600-700 zł miesięcznie. Łącznie pracę w różnych formach wykonywało $\frac{1}{4}$ osadzonych;

i. w oddziałach II, III, IV do dyspozycji osadzonych jest świetlica, natomiast w oddziale I pomieszczenie po świetlicy wykorzystywane jest do celów mieszkalnych ze względu na przeludnienie. W związku z tym w oddziale I zajęcia sportowe mogą

odbywać się również na korytarzach oddziałów (np. tenis stołowy, piłkarzyki, rowerek treningowy; osadzeni z oddziałów zamkniętych korzystają z nich zgodnie z ustalonym grafikiem (codziennie). Z zajęć świetlicowych po godzinie 18:30 nie korzystają osadzeni zakwalifikowani na podstawie art. 88 § 3 Kkw lub art. 212 a § 1 Kkw. Świetlice wyposażone są w odbiorniki TV, stoły do ping-ponga (oddział III i IV), stół do bilardu (oddział IV), w świetlicy w oddziale III zainstalowano drabinki gimnastyczne. Osadzeni mogą korzystać z boiska do koszykówki. Jak już wspomniano, administracja jednostki zamierza wybudować boisko do gry w piłkę.

W Areszcie w 2007 r. zorganizowano kurs: opiekunki domowej, elektryka. Obecnie prowadzony jest kurs kosmetyczki. Na terenie jednostki prowadzi działalność Wspólnota Anonimowych Alkoholików, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Uzależnionych od narkotyków „To Człowiek”, Stowarzyszenie „Godność i praca”, Centrum Integracji Społecznej w Opolu.

W oddziale IV znajduje się biblioteka centralna z księgozbiorem 12112 tysięcy egzemplarzy (dość dobrze wyposażona również w aktualne kodeksy). Z aktualną prasą osadzeni mogą się zapoznać tylko w bibliotece więziennej.

W ramach profilaktyki osadzonych w Areszcie prowadzone są: program readaptacji społecznej dla skazanych kobiet, program korekcyjno edukacyjny dla kobiet sprawców przemocy w warunkach odosobnienia, porozumienie przeciwdziałania przemocy przeciwko rodzinie i opiece dla skazanych mężczyzn odbywających karę pozbawienia wolności. Prowadzony jest system postępowania z osobami zaliczonymi do tzw. grupy ryzyka (osób mogących przejawiać skłonności: do autoagresji, samobójcze) Osadzeni z tej grupy kierowani są na konsultacje do psychologa lub psychiatry, stosuje się odpowiednie osadzenie w celi oraz obejmuje takie osoby nadzorem penitencjarno-ochronnym.

Z informacji uzyskanych od dyrektora jednostki wynika, że problemem jest obecnie zbyt mała ilość przyznaných etatów szczególności w działach: penitencjarnym i ochrony.

Liczba osób zatrudnionych w Dziale Penitencjarnym wynosiła 9, w tym 3 osoby są zatrudnione w Ośrodku diagnostycznym. Średnia liczba osadzonych

przypadających na jednego wychowawcę w poprzednim roku 50 – 85. W dniu wizytacji przypadało na jednego wychowawcę - 53.

W Areszcie występowała w ostatnich latach bardzo duża rotacja osadzonych. Tylko w 2008 roku (uwzględniono dane za 11 miesięcy) przyjętych zostało do jednostki 1096 osób, ubyło 1048. W sumie rotacja osadzonych wynosiła 2144 osoby, co w skali roku daje siedmiokrotną wymianę populacji osadzonych.

4. Rozmowy przeprowadzone z osadzonymi.

W początkowej fazie przeprowadzania ankiet oraz rozmów z osobami tymczasowo aresztowanymi napotkano trudności ze strony administracji Aresztu. Twierdzono bowiem, że pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich bez zgody organów dysponujących nie mają do tego prawa. Po rozmowie i przedstawieniu obowiązującego stanu prawnego Dyrektor Aresztu wyraził na to zgodę.

W toku wizytacji rozmawiano z osobami pozbawionymi wolności w czasie oglądu jednostki: w miejscach pracy, podczas zajęć kulturalno-oświatowych, podczas wizytacji cel mieszkalnych. Przeprowadzono również rozmowy ukierunkowane na kwestie przestrzegania praw przysługujących osadzonym, według opracowanego kwestionariusza, z 28 osobami. Część osób wytypowano do rozmów z uwagi na większe, niż w przypadku pozostałych osadzonych, narażenie na niewłaściwe traktowanie: byli to osadzeni mający więcej niż 60 lat, cudzoziemcy, osoby, wobec których w okresie ostatnich 6 miesięcy stosowano środki przymusu bezpośredniego oraz osoby ukarane w okresie ostatnich 6 miesięcy karą dyscyplinarną osadzenia w celi izolacyjnej. Rozmowy według kwestionariusza odbywały się w cztery oczy, w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez osoby pozbawione wolności.

W rozmowach z osadzonymi uzyskano opinie w przedmiocie przestrzegania podstawowych praw osób pozbawionych wolności i atmosfery panującej w Areszcie. W przeważającej większości osadzeni pozytywnie oceniali realizację

przysługujących im uprawnień. Niemniej jednak zgłoszono uwagi i zarzuty, które dotyczyły następujących kwestii:

1. w zakresie **warunków w celi mieszkalnej** najczęściej podnoszono zarzut przeludnienia cel, skarżono się również na: dystrybucję środków czystości (nie są one wydawane na czas, brak środków do mycia ubikacji); pojedyncze uwagi dotyczyły nieszczelnych okien, niesprawnej wentylacji grawitacyjnej, złego stanu materaca (plamy), braku odpowiedniej ilości misek do mycia się;
2. w zakresie **mycia się i kąpieli** najczęściej zgłaszane uwagi, dotyczyły warunków jakie panują w łaźni centralnej, podnoszono, że jest tam: grzyb, ściany są brudne, okna nieszczelne, brak wyodrębnionych kabin (kobiety), zimno a podczas kąpieli często występują skoki temperatury wody (zimna lub wrzątek). Jednocześnie zgłaszano, że natryski są umieszczone zbyt blisko siebie, kąpiel (pomimo zgodności z przepisami) raz w tygodniu to za mało;
3. w zakresie **wyżywienia** uwagi głównie dotyczyły: małego urozmaicenia posiłków oraz zbyt małych porcji. Były jednak opinie przeciwne chwälące jakość przygotowywanych przez kuchnię więzienną posiłków;
4. w zakresie **warunków dokonywania zakupów w bufecie podczas widzeń przez rodziny oraz przez osadzonych na wypiskę** najczęściej podnoszono zarzut zbyt wysokich cen artykułów dostępnych na wypiskę. Wskazywano na takie artykuły jak: kawa naturalna, herbata, mleko w proszku, cukier, owoce; osadzone kobiety na: szampony, pasty do zębów i farby do włosów. Twierdzono, że w kantynie więziennej nie można dokonać zakupów wody mineralnej w opakowaniach litrowych.
5. w zakresie **opieki zdrowotnej** pojedyncze uwagi dotyczyły rutynowego podejścia przez lekarza do problemów zdrowotnych zgłaszanych przez pacjentów (nie bada);
6. nie odebrano żadnych uwag w zakresie **przekazywania korespondencji i paczek oraz korzystania z widzeń**;
7. w zakresie **korzystania ze spacerów** pojedynczo zgłoszone zastrzeżenia dotyczyły małych rozmiarów pól spacerowych. Natomiast odrębnym zagadnieniem jest fakt, wynikający z przeprowadzonych rozmów z

ankietowanymi, iż większość z nich nie korzysta z codziennego spaceru. Twierdzą oni, że nie wychodzą na spacer, ponieważ bardzo często wypada on w godzinach rannych (około godziny 7 – mej). Taki stan rzeczy wynika z przyjętej w Areszcie praktyki, że niezrealizowanie spaceru przez jedną grupę spacerową powoduje ogłoszenie spaceru dla kolejnej, aż do skutku;

8. w zakresie **korzystania z prasy, książek oraz zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych** podnoszono kwestię ograniczonego dostępu do prasy: twierdzono, że w świetlicy dostępna jest tylko prasa sprzed kilku dni. Skarżono się na to, że z katalogiem księgozbioru można się zapoznać dopiero w bibliotece. Podniesiono również kwestię zajęć ruchowych: uwagi dotyczyły głównie braku paletek do ping-ponga. Jedna osoba uznała, że oferta zajęć kulturalno-oświatowych jest zbyt uboga;
9. osoby, z którymi rozmawiano, w zdecydowanej większości twierdziły, że są dobrze **traktowane przez funkcjonariuszy**. Skargi w tym zakresie dotyczyły głównie osadzonych kobiet. Jedna z nich podała, że była słownie poniżana przez funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz naruszono jej nietykalność cielesną (poklepywanie). Wskazywano, że funkcjonariuszki oddziałowe odnoszą się do kobiet wulgarnie. Natomiast młodzi wiekiem oddziałowi mężczyźni czynią kobietom aluzje na tle seksualnym. Nie sprecyzowano jednak na czym miało to polegać. W obu tych przypadkach osoby, z którymi rozmawiano nie zdecydowały się na złożenie skargi do protokołu. Wysoko została oceniona praca wychowawców, podkreślano ich życzliwy stosunek do osadzonych i chęć niesienia pomocy;
10. ankietowani nie zgłosili, aby podczas pobytu w Areszcie doznali **przykrości ze strony innych osadzonych**;
11. uwagi zgłoszone przez osoby **karane dyscyplinarnie** (11 ankietowanych osób) dotyczyły zbyt surowego ukarania, wymierzania kary za drobne przewinienia. Wszystkie osoby ukarane dyscyplinarnie, z którymi rozmawiano, przyznały, że zostały wysłuchane przed podjęciem ostatecznej decyzji o ukaraniu. Ukarana karą umieszczenia w celi izolacyjnej potwierdziła, że przed wykonaniem tej kary była badana przez lekarza i psychologa;

12. nie odebrano uwag w zakresie stosowania **środków przymusu bezpośredniego** (bardzo rzadko stosowane – w br. jeden przypadek);
13. **cudzoziemcy (mniejszości narodowe)**, z którymi rozmawiano, posługiwali się językiem polskim w stopniu umożliwiającym im zapoznanie się z obowiązkami i przysługującymi prawami;
14. **tekst Porządku wewnętrznego** Aresztu znajdował się w celach, osadzeni wskazywali, że inne akty prawne są dostępne w bibliotece, u wychowawców. Osadzeni przebywający w celach przejściowych posiadali regulaminy organizacyjno-porządkowe: wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania oraz Kodeks karny wykonawczy. W jednym przypadku stwierdzono, że osoba przyjęta do Aresztu i przebywająca w celi przejściowej nie miała przez okres kilku dni dostępu do Kodeksu karnego wykonawczego (po rozmowie uzupełniono).

5. Ocena traktowania osób pozbawionych wolności.

Z informacji uzyskanych od administracji Aresztu Śledczego w Opolu wynika, że jednostka jest stroną pozwaną w trzech sprawach: o odszkodowanie za wirusowe zakażenie wątroby typu C, z tytułu pobicia w Areszcie Śledczym w Opolu w 1993 r. (wpływ w 2008 r.), zarzuty bliżej nie sprecyzowane (wpływ w 2008 r.). Nie wytoczono dotychczas procesów na tle przeludnienia Aresztu. W stosunku do funkcjonariuszy jednostki nie toczy się żadne postępowanie karne. W roku bieżącym i ubiegłym do organów więziennictwa nie wpłynęła ani jedna skarga ze strony osadzonych dotycząca użycia środków przymusu bezpośredniego, pobicia przez funkcjonariusza Służby Więziennej.

W ocenie wizytujących poczynione ustalenia nie dają podstaw do stwierdzenia, iż warunki bytowe w Areszcie, czy też inne okoliczności osadzenia, są dla osób pozbawionych wolności na tyle dotkliwe, aby mogły prowadzić do okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania. Ustalenia poczynione podczas rozmów z osadzonymi (w cztery oczy oraz podczas wizytacji cel i innych miejsc pobytu osadzonych) i funkcjonariuszami Służby Więziennej pozwalają

stwierdzić, że atmosfera w Areszcie jest dobra, a relacje między osadzonymi a wychowawcami i oddziałowymi prawidłowe.

6. Analiza dokumentacji jednostki.

Po przeanalizowaniu tekstu Porządku wewnętrznego Aresztu nie stwierdzono jego niezgodności z normami prawnymi. Został on zredagowany w sposób komunikatywny i prawidłowo reguluje organizację życia w Areszcie.

Z informacji zawartych w „Analizie stanu ładu, dyscypliny i nastrojów panujących w Areszcie Śledczym w Opolu za 2007 r.” wynika, że w tym okresie miało miejsce 27 wypadków nadzwyczajnych (w 2006 r. – 48): 3 przypadki znalezienia środka odurzającego, 7 przypadków bójki lub pobicia, 15 przypadków samouszkodzeń lub podjęcia próby samobójczej, po jednym: napaść na funkcjonariusza, inne. W ocenie administracji samouszkodzenia miały charakter instrumentalny – występowały jako wyraz niezadowolenia np. z powodu niespełnienia oczekiwań w zakresie rozmieszczenia, pobytu w areszcie, często też były wynikiem zaburzeń psychicznych. Żadne z nich nie miało związku z funkcjonowaniem tzw. podkultury przestępczej.

W roku 2008, do końca listopada br., odnotowano 31 wypadków nadzwyczajnych, w tym: 7 przypadków posiadania przedmiotów niedozwolonych lub niebezpiecznych, 10 samouszkodzeń, 11 pobić; po jednym: próba samobójcza, zgon naturalny oraz samobójstwo dokonane.

Z informacji zawartych w „Analizie ładu...” wynika, że stan bezpieczeństwa, zarówno osób pozbawionych wolności, jak i funkcjonariuszy Służby Więziennej utrzymuje się na dobrym poziomie.

Środki przymusu bezpośredniego w roku 2007 stosowano czterokrotnie. Trzy razy w stosunku do skazanych oraz jeden raz do osoby innej niż pozbawiona wolności (osoba odwiedzająca). W przypadku osób osadzonych podstawą zastosowania było: usiłowanie zamachu na życie własne lub innej osoby (2 przypadki), rażące nieposłuszeństwo (jeden przypadek). We wszystkich przypadkach stosowana była siła fizyczna oraz w dwóch umieszczenie w celi zabezpieczającej i założenie kajdan. W 2008 r., w okresie do dnia wizytacji, był

tylko jeden przypadek stosowania środka przymusu bezpośredniego, w postaci krótko trwałego użycia siły fizycznej (odmowa poddania się kontroli osobistej). Pobyt osadzonego w celi zabezpieczającej jest nagrywany. Areszt dysponuje również przenośną kamerą, którą nagrywa się doprowadzenie osadzonego do celi zabezpieczającej. Dyskietka z nagrania przechowywana jest wspólnie z protokołem. Wizytujący nie mieli zastrzeżeń co do sposobu prowadzenia dokumentacji stosowania środków przymusu bezpośredniego.

Analiza cen artykułów oferowanych w kantynie więziennej - zawartych w Porównaniu cen artykułów spożywczych i przemysłowych sprzedawanych w kantynie z cenami w sklepie sporządzonych za IV kwartał 2007 r. oraz I, II, III kwartał 2008 r. - w części potwierdziła zasadność skarg osadzonych. Zarówno mleko w proszku, herbata granulowana jak i cukier - na jednym opakowaniu - były droższe w kantynie od 10 do 20 gr.

Analiza protokołu z wizytacji Aresztu przez sędziego penitencjarnego za okres od 01.11.2006 do 31.10.2007 r. (zaleceń nie wydano), jak i protokołów Wojewódzkiego i Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Opolu, nie nasuwa zastrzeżeń.

7. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły uznać, że w Areszcie Śledczym w Opolu – generalnie rzecz biorąc – przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności.

Warunki bytowe w Areszcie należy ocenić jako dobre; za wyjątkiem łaźni ogólnej, która wymaga pilnego remontu. Niezbędny jest też remont dachu budynku penitencjarnego (widoczne zacieki na sufitach w części cel mieszkalnych). Bieżących prac malarskich i remontowych wymagają także cele mieszkalne w oddziale III i IV.

Pozytywne skutki przynoszą prowadzone w Areszcie programy readaptacji i reedukacji społecznej skazanych kobiet (w pierwszej edycji programu uczestniczyło 51 kobiet), zajęcia edukacyjne z zakresu przeciwdziałania przemocy

przeciwko rodzinie i opiece dla skazanych mężczyzn oraz program korekcyjno - edukacyjny dla kobiet sprawców przemocy w warunkach odosobnienia.

W porównaniu do roku 2006, zmniejszyła się znacznie, w ostatnich dwóch latach w Areszcie, liczba wypadków nadzwyczajnych. Dotyczy to zwłaszcza bójek i pobić.

W świetle wypowiedzi osób pozbawionych wolności, w szczególnym zainteresowaniu kierownictwa Aresztu, powinny pozostawać problemy związane z postępowaniem funkcjonariuszy z osadzonymi kobietami oraz ustalaniem cen artykułów spożywczych i przemysłowych sprzedawanych osadzonym w kantynie więziennej.

mgr Małgorzata Mazur
Starszy radca

mgr Zbigniew Kuzma
Główny Specjalista